

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

Az Országos Erdészeti Egyesület felterjesztése a telepítésről stb. szóló törvényjavaslat ügyében.

(A földmivelésügyi miniszter urhoz.)

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Nagyméltóságod a közelmúltban nagyjelentőségű törvényjavaslattal lépett az országgyűlés elé. A telepítésről, ingatlanfel-darabolásról és egyéb birtokpolitikai intézkedésekről szóló törvényjavaslatnak mezőgazdasági és magyar nemzeti tekintetben messze kiható, nemes és előrelátó célzatát egyesületünk teljes mértékben átérzi és méltányolja, s csupán azt fájjalja, hogy a javaslatnak a törvényhozás elé való terjesztését megelőzően nem volt alkalma, hogy ahhoz a helyes erdőgazdasági birtokpolitika követelményei-nek érvényesítése és a javaslatnak ily irányban való további kiépítése végett hozzászólhasson s ezzel hozzájáruljon ahhoz, hogy a javaslat összhangzatosan terjedjen ki a mező- és erdőgazdasági érdekkörökre egyaránt, egyiket sem részesítvén előnyben a másik rovására, amint ezt közigazdasági életünk összességének harmonikus fejlődése érdekében kívánnunk kell.

Erre az előzetes hozzászólásra módunk nem lévén, engedje meg Nagyméltóságod, hogy bár az ügynek már jelen előrehaladt állapotában, mégis kötelességszerűen megtegyük a törvényjavaslatra vonatkozólag tiszteletteljes észrevételeinket, amelyek bár erdőgazdasági politikánkra nézve részben elvi jelentőséggel és életbevágó fontossággal bírnak, mégis Nagyméltóságod törvényjavaslatának részünkről is helyesnek ítélt általános kereteit nem érintik és csupán a részletekre vonatkoznak, mellőzve mindazt, aminek érvényesítése az ügy jelen állapotában már nem mutatkozik lehetségesnek, de viszont kiterjedve mindarra, ami a helyes és a többi közigazdasági tényezőkkel összhangban álló erdőgazdasági birtokpolitika szempontjából elengedhetlen szükségesség.

A Nagyméltóságod bölcsességébe vetett rendithetlen hitünk és az a körülmény, hogy a törvényjavaslatnak csupán részleteire vonatkozólag vannak észrevételeink, azt a bizalomteljes reményt kelti fel bennünk, hogy Nagyméltóságod az ügy jól felfogott

érdekéből fakadó tiszteletteljes előterjesztéseinket magáévá fogja tenni és módot talál arra, hogy azoknak még a javaslatnak a törvényhozás által történő tárgyalása előtt érvényt szerezzen.

Alábbiakban a törvényjavaslat szakaszainak számszerinti sorrendjét követjük s a kérelmezett minden egyes módosításhoz annak indokolását is hozzáfűzzük.

4. §.

Ebben a szakaszban, amely aziránt intézkedik, hogy a telep területe telepítésre alkalmas legyen, szükségesnek mutatkozik határozottan kimondani azt, hogy állandó mezőgazdasági művelésre nem alkalmas erdőtalajok csupán mint a telepések közös tulajdonu erdőterületei csatolhatók a telepekhez, ellenben telephelyekül ki nem jelölhetők.

Evégből a szakasz következő szöveggel volna kiegészítendő: *Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. vagy 4. §-a alá tartozó terület csakis mint a telephez tartozó oszthatlan közös tulajdonu erdő csatolható a telephez.*

A telepések közös erdeire az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-ának és a kapcsolatos rendelkezéseknek, valamint az 1898. évi XIX. t.-cz. I. §-ának és a kapcsolatos rendelkezéseknek hatálya kiterjesztetik s ezen erdők gazdasági ügyei a telep községgé alakulásáig az 1898. évi XIX. t.-cz. II. czimében foglalt rendelkezések értelmében intézendők.

A földművelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a telepések közös erdeit az ingyenes állami kezelés kedvezményében részesíthesse.

Az állami telepítéseknél kevésbé kell attól tartani, hogy állandó mezőgazdasági művelésre alkalmatlan u. n. feltétlen erdőtalajon telepítés történik, a magántelepítéseknél azonban ily törekvések felmerülhetnek. Ha tehát a 4. §. 3. pontjában a talajjavító stb. munkálatok hiánya már mint telepítési akadály szerepel, annál inkább kell kifejezésre juttatni azt, hogy oly talajokon, amelyek állandó mezőgazdasági művelésre nem alkalmasak, a telepések boldogulását tehát nem biztosítják, telephely kijelölhető ne legyen, hanem ezek a területek erdőként fenntartandók és mint közbirtokossági erdők az erdőtörvények megfelelő határozatai alá helyezendők.

Az *állami* telepekhez tartozó erdőkről egyébiránt alább a 125/a (új) szakasz és a 128. §. kapcsán bővebben megemlékezünk.

25. §.

A 25. §-nál, amelyben többek között az a rendelkezés foglaltatik, hogy középirtokostelephelyet csak annak részére szabad átengedni, akinek valamely gazdasági akadémia által kiállított oklevele vagy végbizonyítványa van, tisztelettel kérjük, hogy ne csupán a gazdasági akadémia, hanem az *erdészeti főiskola* végbizonyítványa is jogosítson középirtokostelephelyre. Az erdészeti főiskola hallgatói elegendő gazdasági oktatásban részesülnek ahhoz, hogy itt figyelembe vehetők legyenek s ennek megfelelően az

56. §-ban,

amely középirtokostelephelyek betöltésénél a telepítés vagy feldarabolás következtében állásukat veszített gazdatiszteket előnyben részesíti, az erdőtisztek is felvétessenek, annál is inkább, mert a telepítési akció folyamán erdőirtások is fognak történni s előfordulhat, hogy emiatt erdőtisztek is elvesztik állásukat és középirtokostelephelyre pályáznak.

102. §.

A 102. §. 1. pontjához, amely a telepítésre szánt terület megvizsgálásáról szól, hozzáfügendő: *Amennyiben erdőterületről is szó volna, a királyi erdőfelügyelő szakvéleménye is meghallgatandó.*

Hatásköri összeütközések elkerülése végett szükséges.

124. §

A 124. §-nak harmadik bekezdése a telepítésre vagy feldarabolásra alkalmas kincstári erdőkről intézkedik oly módon, hogy azok talaja az erdő letarolása után az orsz. telepítési alap tulajdonába megy át.

E szakasz szövegének némi kiegészítését tartjuk szükségesnek, mielőtt azonban erre vonatkozó javaslatunkat előterjesztenők, foglalkoznunk kell általában azzal a kérdéssel, hogy mily mértékig vehetők a kincstári erdők telepítési és feldarabolási célokra igénybe, anélkül, hogy ezzel az okszerűség határa átlépetnék és

az egyes művelési ágak közötti egyensúly, az illető vidék s vég-eredményben az ország kárára felbillenne.

A telepítés céljaira alkalmasnak mutatkozó kincstári erdőbirtokból már az eddigi állami telepítésekhez összesen 32.874 kat. hold irtatott ki, míg vásárlás útján az állam csupán 25.469 kat. holdnyi területet szerzett telepítési célokra. Az állami telepítés tehát eddig javarészt a kincstári erdőktől elvont területeken ment végbe s a jövőben is áldozatokat kíván az állami erdőbirtoktól.

Amíg nagy kiterjedésű, az országos és helyi szükséglet messze túlhaladó terjedelmű oly lapályi erdők állottak rendelkezésre, melyeknek talaja tényleg állandóan alkalmas volt a mezőgazdasági művelésre, addig elvben indokolt lehetett az a kívánság, hogy a kincstári erdőgazdaság a telepítés céljaira részben vonuljon vissza ezekről a területekről. Kérdés azonban, hogy tekintettel arra, hogy a lapályon fekvő nem állami birtokokon ugyis nagy területek vonattak el az erdőgazdasági művelés alól, a gyakorlatban nem ment-e a kormány az eddigi 32.874 kat. hold irtásával is a célszerűség határán túl s nem lett volna éppen az állam feladata a kérdéses, fában szegény vidéken bizonyos minimális erdőállományt fenntartani?

Az a tapasztalat, hogy azokon a vidékeken, ahol az állami erdők irtásával ugyszólván az utolsó erdőmaradványok is eltűntek, ma már csak aránytalan magas árakon bírja a lakosság a közvetítő kereskedelemtől faszükségletét beszerezni, hogy továbbá ennek következtében ma már az illető vidékek közvéleménye előtt egyáltalában nem rokonszenves az erdők további irtása, arra enged következtetni, hogy a célszerűség határát már átléptük.

De reá kell mutatnunk arra is, hogy magának a mezőgazdaságnak köréből is felhangzik az Alföld bizonyos foku befásítása iránti kívánság. Utalunk erre nézve néhai Forster Gézának, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület volt igazgatójának „Javaslatok az alföldi gazdálkodás javítására“ című munkájára, mely az Alföldön való nagyobbfoku fásítás és erdősítés szükségességét éppen a mezőgazdaság érdekében nyomatékosan követeli. Már pedig kétségtelen, hogy ezen a téren az első és leghatásosabb lépés a még meglévő kevés erdőterület konzerválása.

Tisztában vagyunk ugyan azzal, hogy oly nagymérvű erdősités, amely az Alföld általános klimai viszonyaira számottevő befolyást gyakorolna, más tekintetben indokolatlan lenne, de megbecsülendőnek tartjuk azt a szűkebb körű hatást is, amelyet még a mai erdőmaradványok is kifejtenek közvetlenebb környezetük tenyészeti és gazdasági viszonyaira, mint szélfogók és az üdítő harmatképződés elősegítői. Az erdő ezenkívül, s ez a szerepe legközvetlenebbül, mondhatnók kézzelfoghatóan nyilvánul, kellő eloszlás mellett a mezőgazdaságban, a háziiparban, a kis- és gyári iparban oly sokféle alakban szükségelt fát könnyen és jóval olcsóbban hozzáférhetővé teszi, mintha ezt a szükségletet távolfekvő erdőkből kell fedezni.

S ha az értékesebb mű- és szerszámfa, habár igen magas áron, még nagyobb távolságból is beszerezhető, a mindennapi szükségletet képező tűzifára nézve ez már nem mondható. A tűzifa a nagyobb távolságra való szállítást ma sem bírja el s annál kevésbé lesz az Alföld tűzifával ellátható, ha a m. kir. államasutak tervbe vett tarifaemelése keresztülvitetik. Ha tehát valamely vidéken az erdők utolsó maradványai is kiirtatnak, ismét szaporodik azon vidékek száma, ahol eddig fával tüzeltek, ezentul pedig, daczára annak, hogy a megszorodó mezőgazdasági terület nagyobb trágyamennyiséget igényelne, trágyával és szalmával fognak tüzelni.

A telepítési akció a kincstárnak, de más birtokoknak is, főként tölgygyel borított területeit fogja a maga céljaira lefoglalni. Tudjuk, hogy a multban is éppen a tölgyesek voltak azok, amelyek térfogatban igen vesztek a mezőgazdaság terjedése által s mivel ez a különben természetes folyamat Európa-szerte mindenütt bekövetkezett, ahol nagyobb tölgyerdők előfordultak, a tölgyfa árai ma már oly magasságot értek el, hogy a jókarban lévő és rendszeresen kezelt lapályi tölgyes jövedelme alig, vagy éppen nem marad vissza a mezőgazdasági földek jövedelme mögött s a jövőben, a világpiacz előrelátható alakulásai mellett a tölgyfaárak még további lényeges emelkedésnek néznek elébe, a mérleg tehát a jövőben még inkább az ottani erdőgazdaság javára billen. Észak-Amerika ugyanis, amely eddig tölgyfát exportált, erdőségeinek e fanemben való teljes kimerülése következtében, amint ezt

washingtoni követségünknek jelentése, amelyet Nagyméltóságod velünk közölni méltóztatott, valóban megkapó módon illusztrálja, már a közel jövőben saját szükségletét sem fogja fedezhetni, egy-két évtized múltán pedig teljesen a behozatalra szorul. Ez a körülmény óriási perspektívát nyit tölgyerdőgazdaságunkra nézve, amelyet az orosz, sőt japán fának most sokszor emlegetett versenye sem homályosíthat el. Csak legyenek akkor még tölgyeseink, amelyek a világpiacznak ezt a reánk nézve oly kedvező alakulását kiaknázhadják s önmagunkat ezen faválság káros hatásaitól mentesítenek!

Nem mellőzhetjük továbbá annak felemlítését, hogy tudomásunk szerint az eddigi telepítéseknél sem bizonyult az irtott erdők talaja mindenütt alkalmasnak arra, hogy az odatelepítettek megélhetését biztosítsa, legalább is azok jelenlegi művelési módja mellett. Irtattak egyes meredekebb domboldalak is, másutt az erdők irtása következtében a mélyen fekvő területek vízenyősekké lettek, főként pedig ahol a dombvidék szivós kötött anyagán elterült erdők irtattak, mutatkozott ez a talajnem a jelenlegi művelés mellett kevésbé alkalmasnak arra, hogy rajta valóban viruló telepek létesüljenek.

Ha tehát már a múltban eszközölt erdőirtások sem váltották be mindenütt a hozzájuk fűződő várakozásokat, annál nagyobb óvatosságot igényel a kincstári erdők állományának további apasztása, mert kétségtelen, hogy az irtható területek javarésztét már eke alá fogták s hovatovább már csak a kevésbé alkalmasak vannak hátra, már pedig a telepítési akció célja nem lehet az elhibázott, tengődő telepítések számának növelése.

Amidőn tehát arról van szó, hogy a kincstári erdők újabb áldozatot hozzanak a telepítés érdekében, kérnünk kell, hogy a még igénybeveendő területek kiválasztása a legnagyobb körültekintéssel történjék, a talaj minősége erre illetékes szakemberek által gondosan megállapíttassék és az erdő- és mezőgazdaság jóvedelmezősége reális számítások útján összehasonlíttassék. Tisztelettel kérnünk kell továbbá, hogy az erdőterületnek az a része, amely az illető vidék eddigi lakosságának és ipari vállalatainak (főként a kisiparnak, mely nem hozhatja a fát nagy távolságból) és nem utolsó sorban maguknak a létesítendő telepeknek faszükség-

letét hivatott fedezni, abban az esetben is mint ilyen fenntartassék, ha egyébként mezőgazdasági művelésre állandóan alkalmas talajt is foglal el.

Talán szabad felemlitenünk azt is, hogy az ekként fenntartandó erdők közegészségi szempontból sem teljesen jelentőség nélküliek, mint üdülőhelyek, esetleg mint természeti emlékek és mint a hasznos madarak elszaporodását előmozdító tényezők is kiméletet érdemelnek és az Alföldön a táj sivár egyhangúságát kellemesen megszakítva, a tájat vonzóbb tartózkodási helylyé teszik. Egy bizonyos erdőterület gondos megőrzése nézetünk szerint hozzátartozik a magasabb kulturállapothoz.

Az eddigi telepítések minderre nem voltak kellő figyelemmel. Történtek irtások, amint már említettük, oly területeken, amelyek a mezőgazdasági művelésre nem voltak kiválóan alkalmasak s mint erdő valószínűleg nagyobb hasznot hajtottak volna. Kiméletlenül kiirtattak egész vidékek erdei, anélkül, hogy az eredeti lakosság, a helyi ipar és az odatelepitettek faszükségletének fedezésére szükséges erdőterület fenntartott volna, ami most élénk panaszokra ad okot és maguknak a telepéseknek helyzetét és boldogulását is megnehezíti.

Ami pedig a természeti emlékeket illeti, úgy a Béga-menti gyönyörű tölgyesek egy kis részét és a bácsmegyei késő-tölgyrészleteket bizony meg kellett volna kimélni a pusztulástól.

Nem lehet kormányzati cél egyik gazdasági ágat a másikkal szemben előnyben részesíteni. Amidőn tehát arról van szó, hogy a telepítési akciónak részünkről is elismert és méltányolt céljaira a kincstári erdők bizonyos részét még fel kell áldoznunk, közgazdasági életünk összhangja érdekében tisztelettel kérjük, hogy az okszerűség korlátai ezen a téren is betartassanak és a telepítés érdekei mellett a fennforgó egyéb tekintetek is figyelemben és elfogulatlan mérlegelésben részesüljenek.

Ehhez képest tiszteletteljes javaslatunk odairányul, méltóztassék a 124. §. harmadik bekezdését olyképen kiegészíteni, hogy *a környék faszükségletének ellátására vagy más fontos közérdekű célból fenntartandó kincstári erdők, ha egyébként telepítésre vagy feldarabolásra alkalmasak is volnának, ezen szakasz hatálya alól kivonatnak.*

Az ujonnan keletkező telepek boldogulását a fahiány, illetőleg a fának drága áron való beszerzése, amint fennebb bővebben kifejtettük, lényegesen megnehezítvén, a 125. §. után a következő új szakasz közbeiktatását javasoljuk, hogy e bajon legalább az állami telepítéseknél a lehetőség szerint segítve legyen:

125/a §. (új).

Amennyiben valamely telep közelében nem volna oly erdőbirtok, amelyből a telepések faszükségletüket fedezhetik, a telepítési alap pedig alkalmas fekvésű erdővel vagy erdőtalajjal rendelkezik, illetőleg ilyet megszerezhet, ezt a területet, illetőleg annak megfelelő nagyságu részét a földmivvelésügyi miniszter fakészletével együtt a telep tulajdonába adhatja oly feltétel mellett, hogy amennyiben telepítésre szánt kincstári erdő adatnék át, a faállomány értékét a telepítési alap az erdővásárlási alapnak megtéríti.

Az erdő, illetőleg erdőtalaj értékének aránylagos részével a telephelyek megterhelhetnek, a földmivvelésügyi miniszter azonban felhatalmaztatik, hogy abban az esetben, ha a telep erdeje kezdetben megfelelő hozadékot nem nyújt, az erdő, illetőleg erdőtalaj értéke után legfeljebb 25 évig kamatot nem számít és a törlesztés is ezen határidőn belül halasztást szenvedhet. Kivételes esetekben a földmivvelésügyi miniszter az erdő vagy erdőtalaj értékének megtérítésétől annak 50⁰/₀-a erejéig el is tekinthet.

A telepekhez csatolt ezen erdők a községi tulajdon jellegével bírnak, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17—24. §-ainak rendelkezései alá esnek és az ingyenes állami kezelés kedvezményében részesíttetnek.

Ezen erdők gazdasági ügyei a telep községgé alakulásáig az 1898. évi XIX. t.-cz. II. czimében foglalt rendelkezések értelmében intézendők.

128. §.

Ehhez a szakaszhoz, amely a telepítési alap vagyonához tartozó, telepítésre nem alkalmas ingatlanokról rendelkezik, szükségesnek tartjuk oly intézkedések felvételét, amelyek azon erdőkkel rendelkeznek, amelyek birtokvásárlások során a telepítési alap tulajdonába jutnak. A szakaszhoz javasolt pótlás a következő:

Amennyiben a telepítési alap tulajdonába az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. vagy 4. §-a alá tartozó erdő jut, azt, ha valamely kincstári erdőbirtok kiegészítésére vagy önálló ily birtok alakítására alkalmas, az erdővásárlási alap megválthatja; máskülönben ez a terület elsősorban a 125/a (uj) §. értelmében használható fel, addig is azonban, mint állami erdőbirtok az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17—24. §-ai értelmében kezelendő. Csak ha telepes erdőnek sem volna felhasználható, csatolható ez a terület lehetőleg osztatlan egészként, azonban semmiestre sem 100 kat. holdnál kisebb részekben, járadéktelkekhez.

132. §.

Az erdőgazdaság természetéből folyik, hogy rendszeresen csak nagyobb birtoktesteken űzhető. Amidőn a fatermés megérlelésére a sarjerdőben is 20—40, a szálerdőben pedig 80—120 évre van szükség, természetes, hogy apró birtokok nem alkalmasak oly mértékben erdőgazdasági művelésre, mint nagyobb terjedelmű erdőbirtokok. Az erdők elaprózása, amint azt számos külföldi, de hazai példa is bizonyítja, egyértelmű azok teljes pusztulásával. Az erdőgazdasági politika ennek következtében mindenütt oda törekszik, hogy a már elaprózott, feldarabolt erdőbirtokokat ismét egyesítse és a további feldarabolásnak elejét vegye. Ezt az utóbbi célzt szolgálják legujabb birtokrendezési törvényeink és a szóban forgó törvényjavaslatnak az okszerűtlen ingatlanfeldarabolás megakadályozását célzó rendelkezéséi is, amelyeket ennek következtében erdőgazdasági szempontból is örömmel üdvözölhetünk.

A feldarabolási törekvéseknek utját állani erdőgazdasági talajokon még sokkal nagyobb jelentőséggel bír, mint a mezőgazdasági művelés alatt álló birtokokon. Az utóbbiakon, ha tulságosan elapróztatnak s a részleteket a földmivelő nép értéken felül vásárolja, a vevő ugyan nem boldogul, de legalább maga a talaj nem válik arra alkalmatlanná, hogy valamikor ismét nagyobb részletekbe egyesítve, rajta okszerű gazdaság legyen űzhető. Ellenben ha oly erdők darabolatnak fel, amelyeknek talaja állandó mezőgazdasági művelésre nem alkalmas, nem csupán a törpetelek tulajdonosa megy rendszerint tönkre, hanem a talaj termőereje is

hosszu időre vagy örökre veszendőbe megy. Tehát nemcsak egyesek, hanem a nemzet vagyona pusztul.

A spekuláció már erre a térre is reávetette magát s eljárása rendszerint a következő: A telekspekuláns, aki egyelőre csak mint fakereskedő szerepel, erdőterületeket vásárol, pl. eladó nemesi birtokokat, többnyire igen alacsony áron. Az erdő fakészletének értékesítéséből nem csupán a teljes vételár térül meg, hanem bőséges haszna is marad. A visszamaradó csupasz erdőtalaj ellenben most már, amidőn újból való beerdősítéséről kellene gondoskodni, tisztára teher a fakereskedőre nézve, amelytől a legalkalmasabb s reá újabb hasznot hozó módon ugy szabadul, ha az erdőtalajt feldarabolja és busás áron a vidék földéhes népének adja el, amely az erdősítési kötelezettségről sokszor csak későn szerez tudomást. Az ily tulajdonos 3—4 évig a pihent erdőtalajon, amelyet fáradtságosan mivel meg, elég jó terméseket arat le, de azután a sekély termőréteg kihasználásával egyszerre beáll a rablógazdaság csődje: a talaj nem termőképes többé és a legkedvezőbb esetben elmohosodik vagy idővel értéktelen cserjék lepik el, igen sok esetben azonban vízmosások szaggatják fel és a teljes elkopárosodásnak néz elé. Ilyképen és hasonló módon Nógrád, Arad, Máramaros, Sáros megyékben, a Székelyföldön stb. jelentékeny erdőterületek mentek tönkre.

Ezek a szomorú jelenségek indokolják, hogy az erdőterületek feldarabolása még szigorubb feltételekhez köttessék, mint a mezőgazdasági földeké s ezek a feltételek alkalmazkodjanak az erdőgazdaság különleges természetéhez.

Ha ebből a szempontból mérlegeljük a törvényjavaslat 132. §-ának szövegét, amely megállapítja, hogy mi értendő ingatlanfeldarabolás alatt és mi esik ezen fogalom keretén kívül, azt találjuk, hogy az a rendelkezés, mely szerint nem tekinthető feldarabolásnak, ha valaki birtokát ötnél kevesebb részben adja el és azt előzetesen már öt évnél hosszabb ideig birja telekkönyvi tulajdonul, az erdőgazdasági ingatlanokra nézve elégtelen. Nem bocsátkozunk annak vizsgálatába, vajjon mezőgazdasági ingatlanoknál ez a rendelkezés tényleg kizár-e minden visszaélést és kijátszást, de reá kell mutatnunk arra, hogy erdőterületnél a fakészletnek többnyire néhány évig tartó és jó haszonnal járó

kitermelése és értékesítése teljesen áthidalja ezt az öt évi időszakot, legalább is az első felosztás alkalmával. Így pl. valamely erdőbirtokot a faüzér megvásárol és 100 holdas részletekben eladja azzal a kikötéssel, hogy a vételár a terület egyes részletei után csak azok tarolását követően esedékes. A 100 holdas részletek a telekkönyvben átíratnak a vevőkre, a faállományt az eladó használja ki s erre nagyobb birtoknál több mint öt évre van szükség. Mihelyt egy-egy részlet letaroltatott, a vevő tényleges használatába megy át. Ekként az eladóra semmiféle teher sem származik s a birtok egyes részei, még mielőtt az eladó annak egész faállományát kihasználta volna, már újabb, pl. 25 holdas részletekben továbbdaraboltatik s erre annál inkább kell számítani, mert ez a módja annak, hogy feltétlen erdőtalajon a 100 holdas részek birtokosai az erdősítesi kötelezettség alól csalárd módon meneküljenek.

Ily módon több száz, vagy több ezer holdas erdőbirtok nemcsak fakészletétől fosztható ki, hanem 8—10 év leforgása alatt 25 holdas, erdőgazdaságilag már célszerűen nem művelhető részletekre forgácsolható szét és az erdőhatóság, melynek eddig *egy* birtokost kellett ellenőriznie az iránt, hogy az erdőtvény kívánalmainak eleget tesz-e, most a 25 holdas, vagyonilag tönkretett kisbirtokosok tömegével áll szemben, ami erdeinknek közgazdaságilag oly fontos fenntartását roppant megnehezíti.

Kisebb erdőbirtokok már egyedül a 4 részre való osztással is gazdaságilag célszerűtlen törpe erdőbirtokokra apríthatók. Így pl. egyáltalán nem kívánatos, hogy valamely 120 holdas erdő 30 holdas, ezek a részletek öt év múltán ismét $7\frac{1}{2}$ holdas részletekre legyenek apríthatók.

Ennek elkerülése végett tisztelettel kérjük, hogy a 132. §. az erdőgazdasági ingatlanokra nézve hatásossá tétessék azáltal, hogy ily ingatlanok feldarabolása akkor is hatósági ellenőrzésnek vetessék alá, ha az ingatlan ötnél kevesebb részre osztatik fel. A 132. §. második bekezdése eszerint így alakulna át:

Nem ingatlan feldarabolás:

1. a mező- és erdőgazdasági ingatlanoknak kizárólag 100 kat. holdnál nagyobb részletekre való felosztása és eladása;
2. mezőgazdasági ingatlanoknak ötnél kevesebb számú rész-

letre való felosztása és eladása abban az esetben, ha a feldaraboló az ingatlant már öt évnél hosszabb ideig telekkönyvi tulajdonul bírja.

Szorosan összefügg ezen javaslatunkkal a 159. §. 5. pontjára vonatkozólag kérelmezett pótlás és a 337. §-ban tárgyalt elővételi jog kiterjesztésére vonatkozó javaslatunk.

143. §.

A feldaraboló által bemutatandó okmányokra és adatokra vonatkozik, melyek közé a 4. pont után felvenni javasoljuk új pontként a következő szöveget:

erdőgazdasági ingatlanoknál az erdészeti hatóság bizonyítványát, hogy az illető terület az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. vagy 4. §-a alá tartozik-e vagy nem.

Szükséges ez, hogy a terület minősége ebből a szempontból is megítélhető legyen, s mert állandó mezőgazdasági művelésre alkalmatlan ingatlanok feldarabolására engedélyt adni egyáltalán nem kellene.

150. §.

A telepítő hatóság által szükség esetén tartandó helyszíni szemlén módot kell nyújtani, hogy amennyiben erdőgazdasági ingatlanokról is szó volna, az illetékes erdészeti hatóságok képviselői is részt vegyenek azon. Evéghől a 150. §. első mondatához ezt a pótlást javasoljuk:

(helyszíni eljárást rendelhet el), melyben, ha erdőgazdasági ingatlanról vagy kopárról van szó, az illetékes közigazgatási erdészeti bizottság és kir. erdőfelügyelőség képviselője is részt vesz.

Hasonló okokból a

154. §.

első és második pontja közé felveendő: *Amennyiben erdőgazdasági ingatlanok feldarabolásáról is szó volna, a telepítési hatóság az illetékes erdészeti hatósággal egyetértőleg jár el, illetőleg véleményeltérés esetén az ügyet döntés végett a földművelésügyi miniszter elé terjeszti.*

159. §.

Ebben a szakaszban, amely megállapítja, hogy mikor köteles a telepítő hatóság a feldarabolásra vonatkozó engedélyt megtagadni, az 5. pont ki volna egészítendő alábbi szöveggel:

nevezetesen, ha az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. és 4. §-ai alá eső, állandó mezőgazdasági művelésre alkalmatlan erdőterületről van szó.

Kivételként meg volna állapítható, hogy házhelyeknek és ehhez tartozó kerteknek (nyaralóknak) ilyen erdőterületet is fel lehetne darabolni, valamint természetesen nem zárhatná ki ez a rendelkezés azt sem, hogy erdőbirtokok egyes részei pl. köz-célokra, közlekedési eszközök létesítésére stb. el ne legyenek adhatók.

181. §.

Ebben a szakaszban gondoskodni kellene arról, hogy erdőterületek feldarabolásának szándéka esetén ingatlanfeldarabolással alapszabályszerűen foglalkozó pénzintézetek se mentessenek fel annak kimutatása alól, hogy az illető terület nem feltétlen erdőtalaj, vagyis a 143. §-hoz fenn javasolt pótlásban említett bizonylat ezen intézetektől ily esetekben bekívánandó.

334. §.

A 333. §-ban az árverés alá kerülő birtokokra vonatkozó rendelkezéseket örömmel üdvözöljük, amennyiben erdőgazdasági tekintetben az eddiginél hathatósabb módot nyújtanak az állami erdőbirtoknak az erdővásárlási alapból leendő gyarapítására, ami mindenkor közgazdaságilag teljesen jogosult törekvés marad.

Hogy azonban az erdővásárlási alap ügyeit intéző földművelésügyi minisztérium mindenkor idejében szerezzon tudomást az árverés alá kerülő ingatlanokról s különösen az erdőterületekről, tisztelettel kérjük, hogy a 334. §. a következő szöveggel egészítessék ki:

Erdőgazdasági ingatlanok árveréséről a telepítési felügyelőség haladéék nélkül értesíti a földművelésügyi minisztert.

336. §.

Ez a szakasz, amely az u. n. Beksics-féle eszmét hivatott megvalósítani, egyes részeiben a legkomolyabb aggályokat kelti fel.

A szakasz jelen szövege a következő:

Azt, aki mezőgazdasági művelésre alkalmas ingatlanának tulajdonát telepítési célokra az államkincstárra átruházza és ettől számított egy éven belül az átruházott ingatlan értékének megfelelő vételáron erdőterületet szerez, az állammal kötött adásvételi jogügylet után járó összes bélyeg és illeték alól teljes

mentesség illeti meg s ezenfelül a szerzett erdőterület állami kezelésbe vételét az 1898: XIX. t.-cz. 19. és következő §-aiban megállapított kezelési költségek fizetési kötelezettsége nélkül igényelheti.

Azt, aki erdőterületét az állam, törvényhatóság, város, község vagy közbirtokosság erdőterületével kicseréli, erre a csereügyletre nézve a bélyeg- és illetékmentesség megilleti.

Ezen szakasz első bekezdésére nézve csupán az a kívánságunk hogy az első sorban az *állandó* szó közbeiktattassék (mezőgazdasági művelésre *állandóan* alkalmas stb.), mert mindenekelőtt a mezőgazdasági művelésre állandóan alkalmas területeknek telepítési célokra való megszerzése áll a birtokpolitikai akció érdekében.

Amennyiben azonban fenti javaslataink értelmében a telepeknek közös erdővel való ellátása is figyelembe veendő és az erdőterületnek ily célból való beszerzésére nézve az illeték és bélyegmentesség mindenesetre szintén indokolt, Nagyméltóságod bölcs megfontolásába ajánljuk azt a módozatot is, hogy az első bekezdés egyszerűen így szövegeztessék: *Azt, aki telepítési célokra alkalmas ingatlanának tulajdonjogát az államkincstárra átruházza stb.*

Ez az utóbbi alternatív javaslatunk csak arra az esetre áll fenn, ha a 4., 125/a (uj) és 128. szakaszokra vonatkozó tiszteletteljes javaslataink elfogadtnak.

Sulyos kifogásunk van ellenben a 336. §. második bekezdése ellen, amely jelen alakjában prémiumot tűz ki arra, hogy *bárki, bármilyen* erdejét az állam, a törvényhatóságok, városok, községek és közbirtokosságok erdejével kicserélhesse.

Ez a szöveg, amely a telepítésről szóló törvényjavaslat 1903. évi tervezetében (86. §.) hiányzott, elsősorban sokkal többet állapít meg, mint amit a telepítési akció célja a legmesszebbmenő magyarázat mellett is kívánhat, mert ennek szempontjából is csupán arról lehet szó, hogy *telepítésre alkalmas* ingatlanoknak erdőterülettel való elcserélése részesüljön állami támogatásban. Tisztelettel meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez a bekezdés ekként átszövegezve is eddigi helyes erdőgazdasági birtokpolitikánk teljes irányváltozását jelentené és sokkal többet és mást involválna annál, amit Beksics Gusztáv kívánt, akit birtokcserélési eszméjének lelkes propagálása mellett is az a helyes erdőgazdasági politika

felfogás vezérelte, hogy a kötött erdőbirtok állományának csökkennie nem szabad. Érezte, hogy ez a magyar erdőgazdaságra mért végzetes csapás volna, amely a telepítés által elérni kívánt gazdasági és nemzeti sikereket más téren ismét lerontaná. A forró faj- és hazaszeretettől áthatott, de egyébként az erdőgazdasági politika szempontjából jóhiszemű tévedéseket is tartalmazó munkáinak ez mindenesetre egyik helyes, habár nem kielégítő mérvű alapgondolata.

Ezzel szemben a 336. §. második bekezdése a kötött erdőbirtok egy részét még akkor is szabad rendelkezésű magánbirtokká alakítaná át, ha csupán *a telepítésre alkalmas* ingatlannak állami stb. erdőterülettel való elcserélésére állapítana meg illetékmentességet, mert bárki felajánlhatná birtokát az államnak stb., miáltal igen sok esetben állami, városi stb., szóval kötött birtok szabad rendelkezésű magánbirtokká válnék.

Már pedig általánosan elismert nemzetgazdasági alapelv volt eddig s annak is kell maradnia, hogy a szigorubb erdőfelügyeleti rendszabályok alá eső, tartamos gazdálkodásra kötelezett u. n. kötött erdőbirtok állományának nem csökkentésére, hanem gyarapítására kell törekedni, amint azt Beksics is követelte. S ha ez nem is volna Európa-szerte elismert axióma, ugy azok a szomorú tapasztalatok, amelyeket a szabad rendelkezésű magánbirtokot képező erdeinkben folytatott gazdálkodásra nézve kevés kivétellel szerezhetünk, hazánkban azt azzá emelnék.

Eddig Nagyméltóságod és hivatali elődjei az erdőgazdaság természetének és nemzetgazdasági hivatásának leginkább megfelelő konzervatív erdőgazdasági birtokpolitikát követtek s nem is hiszszük, hogy Nagyméltóságod, vagy bármelyik hivatali utódja erről az utról letérni óhajtana; de éppen ezért kötelességünk Nagyméltóságod nagybecsű figyelmét felhívni arra a körülményre, hogy a szóban forgó törvényjavaslat 336. §-ának második bekezdése ily gazdaságpolitikai irányváltozást involvál, amely erdőgazdaságunkra oly nagy veszélyt rejt magában, hogy annak elhárítását kérnünk kellene akkor is, ha a 336. §. második bekezdésének a telepítési akció szempontjából nagyobb jelentősége volna. Meggyőződésünk szerint azonban az alább kifejtendő okoknál fogva a telepítési akciónak erre a messzemenő, az erdőgazdaság életbevágó érdekeit mélyen sértő rendszabályra szüksége nincsen.

A magyar erdőgazdaság termelőképességének biztosítéka a kötött birtokállomány. Ennek törvényszerű kezelése biztosítja az országnak azt a mindenkor produktív erdőterületet, amely elengedhetlenül szükséges, hogy mezőgazdaságunknak és iparunknak ma is jelentékeny, de az ipar fejlődésével és mezőgazdaságunk belterjességének emelkedésével még megnövekedő faszükséglete lényegileg *hazai* fatermésekből legyen fedezhető s ne legyünk reászorulva a fának külföldről, nevezetesen Ausztriából való nagyobb mérvű behozatalára. Különösen amidőn iparfejlesztésre törekszünk, nem szabad az erdőterület épségét és produktivitását veszélyeztető politikát inauguirálnunk. Intő példa ebben a tekintetben már a mai viszonyok között is fabe hozatalunknak emelkedő irányzata és számos más jelenség, mint pl. az, hogy némely cellulozegyárunk már ma ausztriai fát vásárol s némely bányavidék is közel áll a fakrizishez.

Figyelembe veendő továbbá, hogy tulajdonképen a kötött erdőbirtokállomány, amely nagyobbbrészt folyóink forrásvidékén terül el, tölti be hazánkban az erdő fontos hivatását talajvédelmi vízrajzi klimatologiai és bizonyára közegészségügyi tekintetben is, mert a nagyobbára lepusztított magánerdők ezen a téren már kevésbbé felelnek meg hivatásuknak.

Ha már most a kötött erdőbirtok a telepítési akcióval kapcsolatos közvetlen kicserélés révén hova-tovább magánkézbe menne át, mindinkább szaporodnék az az erdőterület, amelyen nem az állandó termelőképesség fenntartása, a talajvédelem, a rendszeres gazdaság, ezek a nemzetfenntartó tényezők a mérvadók, hanem a rideg magánérdek, a pillanatnyi haszon, amely az évszázad alatt felhalmozott fakészletet néhány év alatt felemészti; hogy azután az illető terület évtizedekig legalább is meddő legyen, ha ugyan nem pusztul le róla további rablógazdaság következtében maga a termőtalaj is.

Egyértelmű volna ez erdőgazdaságunk úgy sem magas színvonalának mesterségesen elősegített alábbszállításával, amivel több évtized serény, bár a külső sikereket nem kereső munkálkodás eddigi eredményei tételnének kockára.

Kitünő újabb alkalom nyílnék meg a közvetlen birtokcsere támogatásával arra a birtoküzérekedésre, amely, sajnos, ma is

virágzik hazánkban s pl. a székelyföldi és más közbirtokossági erdők megbontásával mérhetlen kárt okozott. A birtoküzérek gondoskodnának arról, hogy legyen elcserélni való, telepítésre alkalmas birtokuk, melynek ellenében az állami, törvényhatósági stb. erdőbirtokok legjavára aspirálnának.

Tudjuk, hogy kettőn áll a vásár; de vajjon nem fordult-e már elő, hogy nem ugyan maguknak az erdőknek, hanem faállományuknak eladása politikai jelentőséget nyert és nem gazdasági, hanem politikai szempontokból intéztetett? Nem tapasztaljuk-e elég gyakran, hogy városok, községek, közbirtokosságok ingatlanikkal s különösen erdeikkel a legczélszerűtlenebbül rendelkeznek s hogy üzleti célok elérésére az érdekeltek a politikai befolyások érvényesítésétől sem riadnak vissza? Bizonyosra vehetjük, hogy a közvetlen kicserélésnek oly kecsegtető lehetősége mellett az üzérkedés módot keresne önző céljainak elérésére.

Miért nyissunk tehát ily törekvéseknek kaput s részesítsük azokat mintegy jutalomban?

Miért tegyük köztulajdonu erdeinket és főként az állami erdőbirtokot politikai és magánérdekű pénzügyi aspirációk tárgyává, szaporitva ezzel a közéletünk egészségtelen jelenségeit?

Kétségtelen ugyanis, hogy a közvetlen birtokkicserélésnek illeték- és bélyegmentességgel való előmozdítása, amint azt a 336. §. második bekezdése kontemplálja, az egészségtelen üzleti spekulációt, amelyet a szóban forgó törvényjavaslat több más tekintetben éppen korlátozni kíván, egyenesen reáterelné a kötött jellegű erdőállományra.

Ámde akár hivatásos birtoküzér, akár más cserélje el birtokát, az illető a bélyeg és illeték megtakarításán kívül is több-kevesebb hasznot vár. Eleve meg lehetünk tehát győződve arról, hogy a telepíteni szándékozó erdőbirtokos, aki erdejét mezőgazdasági földekkel elcseréli, legyen bár maga az állam, a cserénél pénzügyi tekintetben mindig veszteséget szenvedne, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a jókarban lévő erdőbirtok már a közelebbi jövőben is mily nagy értékemelkedésnek néz elébe.

De fel is téve, hogy a cserébe adott erdőbirtok tőkeértéke tényleg megfelel a helyette nyert mezőföld értékének, sőt feltéve

azt is, hogy kötött birtokok cseréltettek el, az erdő tehát továbbra is a tartamosság elve alapján kezelendő, még ebben az esetben is tartani lehet attól, hogy az erdő új tulajdonosa egyéni érdekeit a vágásforduló leszállítása s ezzel a fakészlet egy részének felémésztése által, vagy rendkívüli fahasználatok kieszközlése által kielégíteni törekszik s ezzel erdőgazdasági tekintetben (tulmagas vágásfordulók nem lévén szokásosak hazánkban) a korábbival szemben kedvezőtlenebb viszonyokat teremt, amely törekvésekkel szemben az erdőfelügyelet egymagában nem nyújt elegendő biztosítékot.

A kötött erdőbirtokok összállománya csak akkor nem változnék, ha a kicserélés csupán a kötött birtok keretein belül történék, illetőleg részesülne bélyeg- és illetékmentességben, tehát csupán a hitbizományok, papi birtokok stb. telepítési célokra alkalmas részeinek állami, törvényhatósági stb. erdővel való kicserélése segítenék elő.

A helyes erdőgazdasági politika szempontjából azonban még ily korlátok között sem fogadhatjuk el a közvetlen birtokkicserélés elősegítését, főként azért, mert az állami erdőbirtokot veszélyeztetni és annak terjedelembeli és gazdasági fejlesztését megnehezíteni, holott az állami erdőbirtoknak általában, de hazánkban különösen oly nagy gazdasági, nemzeti és politikai hivatása van, amelyet kockára tennünk nem szabad, s amelyet az erdő az új birtokos kezében, legyen az bár egyházi személy, közbirtokosság stb. nem tölthetne be oly mértékben, mintha az állam tulajdona marad és kellő igazgatásban részesül.

A kincstári erdőbirtokok hazánk hegyvidékén, amelyet többnyire nemzetiségek laknak, a magyar állam ottani befolyásának és szupremáciájának oly talpkövei, amelyeket magunk alól kivonni semmi esetre sem szabad. Ezt a befolyást az állami erdőbirtok növelésével és nem kevésbé gazdaságának intenzív fejlesztésével emelni kell, míg ellenben minden elcserélt állami erdőbirtok magyar nemzeti tekintetben egy-egy pozíció elvesztését jelentené, mert az új birtokos és annak utódai, kik erdőbirtokukon rendszerint csak ritkán fordulnának meg, sohasem képviselhetik a magyar állameszmét oly határozottan, mint maga az állam, habár hatalmát csak tisztviselői útján is gyakorolja.

Az állami erdőbirtok azonban nemcsak nemzeti hivatással bír, hanem gazdasági téren is jelentős szerepet tölt be. És minél teljesebb mértékben felel meg az állami erdőbirtok a gazdasági követelményeknek, annál inkább tölti be nemzeti hivatását is.

A kincstári erdőbirtok a magyar erdőgazdaságnak ugyyszólván gerincze. Szerencsés elosztással jórészt fontosabb folyóink forrásvidékein terül el, rendszeres gazdasággal biztosítva ott azt, hogy a hegyvidék bő csapadéka ne szakadjon le hirtelen a völgyekbe, magával ragadva a hegyoldalak talaját, feltöltve a folyók medrét és elöntve a mezőföldeket. Jókora terjedelmével az ország faszükségletének állandó fedezéséhez jelentékenyen hozzájárul s ezzel számos iparág biztos támasza. Emellett az államnak nem kicsinylendő és biztos jövedelemforrása, amely a gazdaság fejlődésével, az ipar és kereskedelem fellendülésével mindinkább bővebben bugyog. Helyes vezetés, főként közgazdasági szempontokat sem mellőző házi kezelés mellett az állami erdőbirtok a hegyvidék lakosságának valóságos jótévője, mely állandó keresetet és többféle kedvezményt nyújt s a népet megóvja a nálunk oly gyakran tapasztalható kizsaroltatástól. A fatermés értékesítésének helyes módja mellett közvetlen beavatkozás nélkül is nagyban elősegítheti önálló ipartelepék létesülését, amelyek újabb kereseti forrásokat nyitnak meg, míg a birtokokhoz tartozó havasi legelők és egyéb területek segélyével igen kedvező befolyást gyakorol a hegyvidéki nép gazdasági viszonyaira.

Erdőgazdasági tekintetben pedig az állami erdők jó példával hivatottak előljárni, hogy ezzel az okszerű és eredményes erdőgazdaságra más erdőbirtokosokat is ösztönözzenek.

Aki hegyvidékünk gazdasági viszonyait nem futólagos benyomások alapján ítéli meg és tiszta képével bír annak, hogy a helyesen kifejlesztett állami erdőgazdaság reájuk mily elsőrendű üdvös befolyást gyakorol, az az állami erdőbirtoknak kiválóan fontos jelentőségét sem vonhatja kétségbe.

Tudatában vagyunk emellett annak, hogy az állami erdőbirtok e hivatásának hazánkban eddig nem mindenütt és nem minden tekintetben felelt meg. De kérjük, vajjon céltudatos vezetés mellett a jövőre ez nem változhatik-e meg s vajjon a földbirtokosok azokra a kincstári területekre reflektálnak-e, ahol

a kincstár eddig kifogásolható módon gazdálkodott, amelyek tehát többé-kevésbé ki vannak fosztva faállományukból? Bizonyára nem! A csere tárgyát a kincstárnak éppen azon birtokai képeznék, amelyek eddig is gondosabb kezelésben részesültek, fejlettebb viszonyok között, jobb karban vannak, ahol tehát a kincstári erdőbirtok már is minden tekintetben megfelel hivatásának.

Nagyméltóságod nevéhez fűződik az a kezdeményezés, amely a házi kezelés fokozatos meghonosításával az állami erdőbirtokot hivatása magaslatára emelni hivatott és az állami erdők történetének újabb korszakát nyitja meg, amelyben a gazdaság fejlődik, a nép boldogul, az ipar tért foglalhat.

Ha a kincstári erdőgazdaság ma még több igazgatási kerületben aránylag alacsony színvonalon áll, ennek legfőbb oka az, hogy a vezetőségnek a gazdaság tervszerű fejlesztéséhez elengedhetlenül szükséges beruházásokra eddig nem állott rendelkezésére a kellő hitel, minek következtében a jövedelmezőség, a felújítás és erdőápolás, valamint a vidék népének és iparának nagy kárára hosszú időre és igen nagy tételekben kellett az erdők fatermését, még pedig tövön eladni. Csak legutóbb, Nagyméltóságod kormányzata alatt tört meg ez a rendszer.

Ámde az üdvös és jövedelmező beruházások, a kincstári erdőgazdaság tervszerű fejlesztése aligha folytatható, ha a kincstári erdők vezetőségének minduntalan szem előtt kell tartania azt a lehetőséget, hogy éppen fejlődő, jobb gazdaságait kicserélés következtében elveszti. Így gazdasági programot csinálni, gazdaságot fejleszteni természetesen nem lehet.

Sajnos, a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a többi kötött birtokokon kevés kivétellel szintén fejletlen a gazdaság. A fa értékesítése többnyire tövön történik, amivel a nép a váltakozó favásárlóknak van kiszolgáltatva, a kellő beruházásokra a birtokos mit sem hajlandó áldozni és az erdőgazdaságnak ipari vállalkozásokkal való közvetlen kapcsolatba hozatalára, ami éppen a nem állami erdőbirtokon igen nagy egyéni és közgazdasági haszonnal volna keresztülvihető, vajmi kevés hajlandóság mutatkozik. Sőt ellenkezőleg: az erdőbirtokok nagy részét tulajdonosaik sajnálatosképen inkább csak vadaskertnek tekintik és a fővad tultenyész-

tésével az erdő felújítását lehetetlenné s ezzel végeredményben az erdő produktivitását is tönkreteszik.

Nem lehet tehát azt állítani, hogy az állami erdőbirtok, ha más kézbe megy át, jobb jövőnek néz elébe s az új birtokosok részéről a fakészletek egy részének felemésztésére irányuló valószínű törekvéseken kívül az itt felsorolt körülmények is igazolják, hogy az állami erdők elcserélése úgy nemzeti, mint gazdasági tekintetben káros volna.

Tisztelettel megjegyezzük, hogy nem tekinthetnők megnyugtató megoldásnak azt sem, ha az állami birtokok elcserélése mellett gondoskodás történnék arról, hogy az állami erdők területbeli állománya elpusztult erdők vásárlása által mindig ismét kiegészítették. Az elpusztult erdőbirtokok kiterjedt mértékben való megvásárlása minden bizonynyal elsőrendű követelménye erdőgazdasági politikánknak s részünkről annak az eddiginél jóval nagyobb mértékben való gyakorlását kívánnók. De nem szabad a tönkretett erdők vásárlásával kapcsolatosan a legjobb kincstári erdőket idegen kézre juttatni, különben az állami erdőgazdaság fennemlített hivatásának éppenséggel nem felelhet meg, színvonala, jövedelmezősége alásülyed és feladata tulajdonképpen abban merül ki, hogy tönkretett erdőket mások részére jó karba hozzon.

Legyen szabad végül hivatkoznunk az állami erdők elidegenítése körül a külföldön szerzett tapasztalatokra, amelyek azt bizonyítják, hogy ahol állami erdőket eladtak, azt később mindig megbánták és az eladott birtokokat, sokszor többszörös áron, ismét visszaszerezni igyekeztek. Így történt ez Franciaországban, Poroszországban és Ausztriában. A múlt század első felében (Ausztriában 1872-ig) Smith Ádám tanításának hatása alatt és az állami pénzügyek mostoha körülményei miatt az állami erdők eladása gyakori volt, aminek elhibázott voltát azonban belátva, azóta az állami erdőbirtok gyarapítása Európában úgy, mint Észak-Amerikában is, a kormányzat egyik programpontja, melynek megvalósítására igen jelentékeny anyagi eszközöket fordítanak.

Közgazdasági szempontból az állami erdők kicserélésén kívül a törvényhatóságok, községek (városok) és közbirtokosságok erdeinek kicserélése sem kívánatos; ezek az erdőtulajdonosok ingatlanaik helyett, amelyek jó gazdálkodás mellett folyton fokozódó állandó

jövedelmet nyújtanak, végeredményben készpénztökéhez jutnának, amely gyorsan felemészthető.

Mindezek alapján mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, méltóztassék a 336. §. második bekezdését teljesen elejteni és a birtokkicserélésnek csupán azt a módját állami támogatásban részesíteni, amely ezen szakasz első bekezdésében van körülírva, az állami erdőbirtok eladását természetesen ebben az esetben is teljesen kizárva.

A 336. §. első bekezdésében körülírt módon, amely megfelel az 1903. telepítési törvénytervezet 86. § ának, a telepítési akció tetemes működési térhez juthat, anélkül, hogy az erdőgazdaság és a hegyvidék érdekei csorbát szenvednének, sőt ebből birtokpolitikai tekintetben még az a nagy előny származnék, hogy a hazai nagybirtokosok ahelyett, hogy állami erdőre aspirálnának, oly magánerdőket igyekeznének megszerezni, amelyek ma még jó karban vannak, de máskülönben vagy a pusztulásnak néznek eléje vagy külföldiek kezébe kerülnének. Különösen ha az ily erdők kötött birtokká lennének, ez kiválóan nagyjelentőségű nemzetgazdasági előny volna, de jelentékeny előny volna az is, hogy ilyképen remélni lehetne, hogy magyar kézbe kerül az a még jól hasznosítható erdőbirtok, melynek megszerzésére mostanában külföldiek törekszenek. Nem lehet kormányzati cél az állami, községi stb. erdőbirtokot más, bár többnyire hazai kezekbe átadni, a nem kötött magánbirtokot pedig továbbra is a külföldi tőke prédájára bocsátani, míg a részünkről javasolt módon felszabadíthatók az Alföld telepítésre alkalmas kötött latifundiumai, anélkül, hogy a magyar állam az erdős hegyvidéken pozíciót vesz, sőt ellenkezőleg úgy, hogy a magyar állameszme és a gazdasági érdek itt is, ott is egyaránt nyer.

A 123. §. 1. pontjának, továbbá a 124., 333. és 337. szakaszoknak rendelkezései, kiegészítve a fentiek értelmében módosított 336. §-szal, bizonyára elég módot nyújtanak arra, hogy az állam telepítési akciójához a kellő területet biztosíthassa és ne szoruljon arra, hogy a 336. §. második bekezdésében kontemplált közvetlen kicserélés útján más fontos gazdasági és nemzeti érdekek rovására szerezzék meg e területeket.

Ami különösen a 336. §. első bekezdésének érvényesülését

illeti, vajjon nem remélhető-e, hogy amidőn Hohenlohe herczeg, Potoczki gróf, Lubomirski herczeg, Wessely lovag, Sierstorppff gróf, Witzleben-Aldöbern gróf és mások minden *állami támogatás nélkül* igen tetemes hazai erdőbirtokok tulajdonosai lettek, a telepítésre alkalmas honi latifundiumok tulajdonosai legalább *állami kedvezmények mellett* fognak erdőbirtokot vásárolni? Fel kell tételeznünk, hogy a mi a külföldieknek sikerül, a belföldiekre nézve sem lehetetlenség.

337. §.

Elővételi jogot biztosít az államnak a kötött birtokhoz tartozó ingatlanokra. Az előző szakaszokra tett megjegyzéseinkből kitünik, hogy a magyar állam úgy a gazdasági, mint a nemzeti politika szempontjából helyesen cselekszik, ha a kincstári erdőbirtokot a pusztulásnak kitett és főként a különben felosztásra is kerülő erdőbirtokok megvásárlásával gyarapítja és azokat ekként a végpusztulástól megóvjá. A 337. §. hatálya ennek következtében, bár az elővételi jog gyakorlásának nehézségei előttünk ismeretesek, nem csupán a kötött birtokra, hanem *erdőgazdasági ingatlanoknál bármely* birtokra ki volna terjesztendő, főként azonban az eladással vagy birtokrendezéssel kapcsolatosan több (habár 100 holdnál nagyobb) részekre oszló erdőbirtokosokra vonatkozólag birna az elővételi jog kiváló fontossággal.

Sőt minthogy egyfelől ezen a téren sem lehet mindent az államtól várni, másfelől az erdőgazdaságnak nagy érdeke fűződik a most csak a városoknál és a volt Királyföldön előforduló *községi* erdőbirtok létesítéséhez, amely oly eladóvá váló kisebb erdőbirtokokat is felszívhatna és menthetne meg, amelyeket az állam már nem vehet meg, részünkről *50 holdnál kisebb és 10.000 K-nál csekélyebb értékű, bármily tulajdonjogu erdőknél elsősorban az illető, másodsorban a szomszédos községnek, ezen határon felül elsősorban az államnak, másodsorban fenti értelemben a községeknek vélnők az elővételi jogot biztosítandónak*, legalább is a felosztás vagy feldarabolás esetére. Tisztelettel megjegyezzük, hogy teljesen indokoltnak találnók, ha a községek ily birtokvásárlás céljára reászorultság esetén hosszulejáratu olcsó állami kölcsönök útján támogattatnának s Nagyméltóságod bölcs megfontolására ajánlanók nem állana-e állattenyésztesünk érdekében, ha az erdőkre nézve

javasolt módon az elővételi jog községi legelők beszerzése céljából is biztosíthatnák a községeknek.

A 337. §-ra vonatkozólag továbbá még az a tiszteletteljes kérésünk volna, hogy a megvétel iránti nyilatkozattételre megállapított 60 napos határidő *3 hónapra kiterjesszessék*, mert nagyobb erdőbirtokok megbecslésére, különösen télen és hegyvidéken, 60 nap nem elegendő.

A 338. §.

az előző szakaszra vonatkozólag tett javaslataink értelmében volna módosítandó.

360. §.

Az erdőgazdaságnak és az erdőfelügyeletnek eddigi fejtegetéseinkből kivehető több oldalú érdekelttségére való hivatkozással tisztelettel kérjük, hogy a *törvényhatósági telepítési tanács tagjai közé a kir. erdőfelügyelő is felvétsessék*, és a

361. §-ban

hasonló okokból megállapíttassék, hogy az országos telepítési tanácsban az erdészeti érdekeltség egyesületünk útján legalább két helyet nyerjen, melyek egyike állami alkalmazásban nem álló, főiskolai képzettségű erdészeti szakértővel töltendő be.

Ezzel befejezve tiszteletteljes előterjesztésünket, mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy javaslatainkat, melyek a telepítési akció általunk teljes mértékben méltányolt érdekeinek a hazai erdőgazdaságnak nem kevésbé figyelemre méltó érdekeivel való szükséges összeegyeztetését célozzák és némely, az erdőgazdaság szempontjából felmerülő birtokpolitikai kiváncsálomra vonatkoznak, elfogadni és a törvényjavaslatban, még annak törvényhozási tárgyalása előtt keresztülvezetni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1909 május 3-án.

Bund Károly s. k.
titkár.

Báró Bánffy Dezső s. k.
elnök.

